

Právní procesy související s náhradním mateřstvím mají být jednoduché a pochopitelné pro kohokoli, nejen pro osoby s právním vzděláním. Právní úprava by měla být taková, aby otázky související s realizací náhradního mateřství byly řešeny již před oplodněním náhradní matky, případně před narozením dítěte. Je třeba klást důraz zejména na nejlepší zájem dítěte, ale také na ochranu náhradní matky a zamýšlených rodičů a zajištění právní jistoty všech dotčených osob.

Aneta Vermachová*

Biologický monitoring jako cesta k efektivnější regulaci koncentrací chemických látek

Dne 28. září 2018 se na půdě Diplomatické akademie ve Vídni a pod záštitou rakouského předsednictví Rady EU konala odborná multidisciplinární konference, která přivedla do stejného jednacího sálu lékaře, farmaceuty a přírodovědce spolu s právníky, politiky i úředníky odpovědnými za vytváření veřejných politik a právní regulace koncentrací chemických látek.

Hlavním tématem konference bylo biologické monitorování lidí (*human biomonitoring*), což je vědecká metoda založená na získání exaktních a průkazných dat o výskytu chemických látek pocházejících z externího prostředí v lidském těle, a to prostřednictvím analýzy tkání, krve, moči, vlasů nebo mateřského mléka. Tato metoda umožní identifikovat hlavní zdroje chemikálií se škodlivými účinky na člověka. Její předností je možnost získání komplexních dat o expozici jednotlivců různým současným chemickým vlivům a související reakci lidského organismu na ně, včetně zvláště zranitelných skupin, jako jsou děti nebo senioři. Člověk je v každodenním kontaktu s velkým počtem chemických látek a právě nedostatek harmonizovaných informací o expozici chemikáliím s propojenými účinky byl na konferenci opakovaně akcentován.

Metoda má velký potenciál pro nastavení maximálních přípustných koncentrací v potravinách nebo ve výrobcích spotřebního průmyslu pro každodenní použití i na odborných pracovištích, kde dochází k expozici zaměstnanců potenciálně nebezpečným chemickým látkám. Poslouží jak pro efektivnější zaměření nového výzkumu v přírodních vědách, tak pro nastavení veřejnoprávní regulace odpadového hospodářství, farmaceutického průmyslu a dalších odvětví. Díky biologickému monitoringu můžeme lépe rozumět rizikům, která mohou chemikálie přinést pro lidské zdraví, a identifikovat tak příčinnou souvislost mezi expozicí jedince určitým látkám a jeho zdravotním stavem.

Zástupci Evropské komise (z generálních ředitelství pro výzkum a inovace, pro životní prostředí a pro zdraví a bezpečnost potravin) představili na konferenci iniciativu HBM4EU, která má za cíl v Evropě rozšířit a koordinovat použití metody biologického monitoringu. Byla vyvinuta nová softwarová aplikace pro vzájemné sdílení získaných dat. Ta může pomoci k zavedení skutečně systematického celoevropského přístupu k právní regulaci. V první fázi aplikace koncentruje agregovaná existující data o sledovaných chemických

* Mgr. Aneta Vermachová, Ministerstvo spravedlnosti ČR. E-mail: AVermachova@msp.justice.cz.

látkách, jejich identifikaci a zařazení do skupin. Následně aplikace nabídne (na základě již shromážděných dat) kvalifikovanou predikci výskytu zkoumaných chemických látek v budoucnu. Aplikace tím může sama předem varovat před jejich škodlivými účinky. Výsledkem bude stanovení přípustných hodnot vybraných chemických látek pro jednotné celoevropské použití. Na konferenci se mluvilo o potenciálu statistických metod i o cestách úspěšné komunikace s odpovědnými odborníky i širokou veřejností. Na konferenci vystoupili také delegáti z národních institucí z několika evropských států, kde se metoda biologického monitorování úspěšně používá (např. SRN, Španělsko, Belgie, také ČR – spolupráce Státního zdravotního ústavu a Národního centra pro chemické látky).

Konference zároveň představila související právní aspekty, a to především na úrovni provádění mezinárodních smluv z oblasti ochrany životního prostředí a aplikace evropského práva. Mezinárodní a unijní právo může zajistit potřebné sjednocení metodiky měření koncentrací chemikálií v činnosti státních i mezinárodních regulačních institucí, a to právě na základě biologického monitorování. Právní úprava reguluje jak výrobu chemických látek, tak podmínky jejich uvádění na trh. Experti z Evropské agentury pro chemické látky mj. upozornili, že měření může poskytnout cennou zpětnou vazbu k již existujícím regulacím a ukázat, zda opravdu přispěly ke snížení negativních zdravotních vlivů omezovaných chemikálií.

Na konferenci vystoupil také zástupce Světové zdravotnické organizace (WHO), který představil projekty realizované v rámci jednoho z prioritních cílů minimalizace škodlivých vlivů chemikálií. WHO se zaměřuje na vzájemnou vazbu lidského zdraví a životního prostředí už od roku 1989. Evropský region WHO čítá 53 států a geograficky přesahuje samotný evropský kontinent, zejména ve směru do západní a střední Asie. Činnost WHO má celosvětový rozměr a pomáhá také ve státech, kde chemické znečištění představuje významný problém.

Účast na konferenci byla velmi přínosná pro každého, kdo se zaujetím sleduje přístup tvůrců evropské politiky a legislativy k propojujícím se otázkám současné ochrany životního prostředí a lidského zdraví. Je zřejmé, že efektivní právní regulace této oblasti se dnes neobejde bez orientace v přírodovědném kontextu a bez mezinárodní spolupráce překonávající omezenost jednotlivých vnitrostátních právních úprav.

Sandra Brožová*

* JUDr. Sandra Brožová, Ph.D., LL.M., Fakulta mezinárodních vztahů, Vysoká škola ekonomická v Praze.
E-mail: sandra.brozova@seznam.cz